

تاریخچه مختصر

هوش

مؤلفان:

آنا تی. چانچولو

رابرت جی. استرنبرگ

مترجم:

بتول اخوی راد

عضو هیات علمی سازمان سمت

تهران

۱۳۹۰

سرشناسه	: چانچولو، آنا تی. T. Cianciolo, Anna.
عنوان و نام پدیدآور	: تاریخچه مختصر هوش / مولفان آناچی چانچولو، رابرت جی استرنبرگ؛ مترجم بتول اخوی راد.
مشخصات نشر	: تهران: نقش قلم، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۰ ص.
شابک	: ۴۴۰۰۰ ریال: 978-964-8008-44-9
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: عنوان اصلی: history,2004. Intelligence : a brief
یادداشت	: کتاب حاضر با عنوان "نظریه‌ها، اندازه‌گیری و آموزش هوش" توسط انتشارات جهاد دانشگاهی، واحد اصفهان در سال ۱۳۸۸ منتشر شده است.
یادداشت	: کتابنامه.
عنوان دیگر	: نظریه‌ها، اندازه‌گیری و آموزش هوش.
موضوع	: هوش - تاریخ
شناسه افزوده	: استرنبرگ، رابرت جی.، ۱۹۴۹ - م.
شناسه افزوده	: Sternberg, Robert J.
شناسه افزوده	: اخوی راد، بتول، ۱۳۳۸ - مترجم
رده بندی کنگره	: BF۴۳۱ ج ۲۰۶: ۱۳۹۰
رده بندی دیویی	: ۱۵۳/۹۰۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۱۰۵۳۳۲

نام کتاب: تاریخچه مختصر هوش

نویسندگان: آنا تی. چانچولو - رابرت جی. استرنبرگ

مترجم: بتول اخوی راد (عضو هیأت علمی سازمان سمت)

ناشر: نقش قلم

لیتوگرافی: ندایی

چاپ و صحافی: تلاش

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۰؛ تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۴۰۰ تومان

ISBN: 978-964-8008-44-9

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۰۰۸-۴۴-۹

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	سخن مترجم
۳	پیشگفتار
۹	فصل اول: خصوصیات هوش
۴۹	فصل دوم: اندازه‌گیری هوش
۸۳	فصل سوم: آموزش هوش
۱۱۹	فصل چهارم: مبانی ژنتیکی و محیطی هوش
۱۵۱	فصل پنجم: تفاوت‌های گروهی در هوش
۱۸۳	سخن آخر
۱۸۹	منابع

سخن مترجم

تعریف هوش میان روان‌شناسان با سکوت و تأمل همراه است. برخی حاصل اجرای آزمون (IQ)، دیگران پی‌آمد توارث و محیط (عوامل) و چندی نیز محصول سازش با محیط و... می‌دانند. کدام تعریف جامع‌مورد پسند و اتفاق‌نظر این متخصصان است.

این کتاب با ۵ فصل حاصل تلاش دو پژوهشگر این حوزه است. آنان هوش از طریق نمادهای متفاوت محاسباتی، وضعیت جسمانی و ژنتیک، زیست‌شناختی، جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی تعریف می‌کنند. در کنار این مباحث شیوه افزایش آن را در بحث آموزش و اندازه‌گیری مطرح می‌کنند. در این رهگذر تاریخچه‌ای از شکل‌گیری آزمون هوش توضیح می‌دهند.

کندوکاو علمی این پژوهشگران، اطلاعات مناسب و ارزشمندی در اختیار دانشجویان علاقه‌مند به موضوع هوش در رشته کارشناسی روان‌شناسی ارائه می‌دهد. مطالعه آن بدون فایده نخواهد بود. امید است مرا از نظرات خویش بهره‌مند فرمایید.

بتول اخوی‌راد

عضو هیأت علمی سازمان سمت

فروردین ۸۹

پیشگفتار

علم به نحو مطلوبی رو به پیشرفت دارد. در این هنگام، چرا، بایستی کتابی برای هوش بنویسیم که به گذشته نگاه می‌کند؟ دلیلی که سریع به ذهن می‌آید این است که تاریخ، سعی دارد به افرادی برسد که به اساس هوش، سازش و رفتار علاقه دارند. این کتاب کاملاً با بحث و منازعه همراه است، چند شخصیت نامناسب به این مباحث نیز در این کتاب نیز مطرح می‌شوند. این بررسی همچنین معانی درخشان، انتظارات بزرگ و بررسیهای جذابی مطرح می‌کند. هرچند، در سایر موضوعهای روان‌شناسی - همچون عشق، کشمکش و آسیب‌شناسی روانی - هوش یک موضوع بسیار جالب اجتماعی است.

البته، دلیل زیاد جستجوی تاریخچه هوش فهم این مطلب باید باشد که چطور این تاریخچه در کارهای سنجش هوش خودش را نشان داده است؛ به طوری که امروزه سنجش برای بسیاری از مردم مهم است. به عبارت دیگر تاریخچه بررسی تفکر پشت سر شیوه‌های گوناگون مفهوم‌سازی و اندازه‌گیری هوش حس خوبی را می‌سازد، چنین بررسی برای ما آشکار می‌کند که چه قابلیت‌های ذهنی در زمانها و مکانها به طور خاص واجد ارزش شده‌اند و چطور این ارزشها بر آرای نسلهایی که در آزمونها موفق می‌شوند، اثر می‌گذارد و نیز این بررسیها به چالشهای وضعیت حاضر و سرانجام به حرکت رو به جلو نقد علم و جامعه می‌انجامد. دانش جدید هوش به ما در مباحث جدید آگاهی می‌دهد، اما تاریخچه هوش به شیوه‌ای است که ما را به چالشهای آینده هم نزدیک می‌سازد.

دلیل نهایی بررسی تاریخچه هوش این است که آگاهی از شکستها و

اشتباههای گذشته در بررسی هوش می‌تواند به ما کمک کند تا از تکرار آنها اجتناب کنیم. هر رویکردی به فهم هوش کمک نمی‌کند، بعضی رویکردها حتی رشد فهم ما را از این پدیده پیچیده به عقب کشانده‌اند. به دلیل تأثیر عظیم اجتماعی پژوهش هوش که آگاهی از راههای ناموفق است؛ این تأثیر برای افزایش علم کاملاً ضروری نیست، اما برای پیشرفت اجتماع الزامی است.

نخستین هدف در نوشتن این کتاب، فهم اساسی از مسیرهای تاریخی بررسی هوش و کاربرد پژوهش آن برای سنجش و آموزش به خوانندگان است. هدف دوم، ارائه تنظیم تاریخچه‌ای از بعضی موضوعهای بحث‌انگیزتر هوش - زمینه‌هایی از ژنتیک و محیط، تفاوت‌های گروهی در هوش است. با این اهداف تلاش می‌کنیم در فصلهای یک، دو و سه چند گوشه‌ایی از قلمروهای متنوعی ارائه دهیم که در آن محققان (روانشناسی، جامعه‌شناسی، مردم‌شناسی و حتی فلسفه) به بررسی هوش می‌پردازند و نیز مفاهیم هر رویکرد در اندازه‌گیری و پیشرفت هوش بررسی می‌کنند. در فصلهای چهار و پنج، چندین روش و جنبه ارائه می‌دهیم که به بررسی ژنها و هوش و علت‌های پیچیده تفاوت‌های نژادی/ قومی و جنسی در آزمونهای خاص توانایی ذهنی می‌پردازند.

البته، تاریخچه کامل هوش مستلزم چند جلد کتاب است، بنابراین در محدوده این کتاب مختصر، ارائه باید واقعاً خیلی فشرده باشد. برای نگارش تاریخچه مختصری از هوش لازم است که صرفاً بر مؤثرترین نظریه‌ها و تجربه‌ها تأکید کنیم و اینکه بحث کتاب به طور دقیقی با بیشترین اطلاعات و کمترین میزان صفحات سازمان‌دهی کنیم. به همین دلیل، برای ارائه تاریخچه نظریه‌های برجسته، یافته‌های مهم و تجربه‌های بحث‌انگیز در یک برنامه ساده زمانی انتخاب نکرده‌ایم. در عوض مسیرهای تاریخی پژوهش و مفهوم داخل روشهای گوناگونی را سازمان داده‌ایم که روان‌شناسان، جامعه‌شناسان، مردم‌شناسان و فیلسوفها برای هوش تصور کرده‌اند.

باور داریم که طرح تاریخچه هوش مفهوم‌سازیه‌ای متفاوت هوش دنبال می‌کند که بر کیفیت راههای مختلف تفکر تأکید دارد و بر طرح نظریه و عمل در هوش تأثیر گذاشته است.

سراسر تاریخچه، افراد نمادهایی را از معنای مجموعه دنیایی که در آن زندگی می‌کنند به کار برده‌اند. این عمل در فیلم عامه‌پسند آمریکایی "Forrest Gump" برای نمونه نشان داده شد؛ جایی که Forrest مرد ساده لوح اما متفکر، زندگی غیرقابل پیش‌بین با جعبه شکلات مقایسه کرد. در فصل اول، مرور تاریخچه را با توصیف هفت نماد آغاز می‌کنیم که برای مفهوم هوش و گسترش نظریه‌های فهم ماهیت آن به کار برده شده است. نظریه‌های برجسته این نمادها را تأکید می‌کنیم. به یاد داشته باشید که فهم کامل پدیده پیچیده هوش مستلزم همکاری میان محققان و یکپارچگی چندین راه تفکر است.

سابقاً هوش از راه سنجش تعریف می‌شد؛ اگرچه بعضی وقتها تغییر نیز داشته است. حدوداً یک قرن، آزمونهای تعیین توانمندی ذهنی تأثیر شگرفی بر جامعه غرب از طریق کاربرد آنها در تشخیص تواناییهای ذهنی و انتخاب افراد با موقعیتهای آموزشی، شغلی و حتی ارتشی داشته‌اند. فصل دوم، ارائه مسیرهای تاریخی سنجش هوش است که شاخه اصلی هفت نماد مفهوم هوش است. ابتدا اوزیاییهای مطرح را قبل از آغاز بحث دقیق نظریه‌پردازی هوش توصیف می‌کنیم و سپس نوآوریهای سنجش را پیرو بررسی علمی خیلی منظم ماهیت هوش شرح می‌دهیم.

به دلیل ارزش اجتماعی زیاد هوش و نقش آشکار آن در تعیین موفقیت‌های اقتصادی، تعجب‌برانگیز نیست که افرادی، جویای راههای متنوع افزایش هوش بوده‌اند. بعضی روشها برای افزایش هوش بنیان علمی قویتری تا سایرین دارند. تغییرات شیمیایی به افزایش کنش‌وری شناختی برای اقدامهای همه‌جانبه آموزشی می‌انجامد که هر یک با تغییر درجه‌هایی از موفقیت همراه است. در فصل سوم

روشهای معروف افزایش هوش افراد از طریق آموزش ارائه می‌دهیم. اصول هر روش را با نمادهای مفهوم هوش ترسیم کردیم و کارآمدی کلی تلاش‌ها برای افزایش هوش بحث خواهیم کرد.

در فصلهای چهار و پنج ابتدا بر پژوهش از زیر مجموعه کوچک نمادهای مفهوم هوش متمرکز می‌شویم. این زیر مجموعه از نمادها تمرکز خاصی بر کیفیت افرادی دارد که هوش آنها متفاوت است و علت‌های این تفاوتها نیز متغیر است. بررسی علت‌های تفاوت‌های ذهنی میان افراد، ساز و کارهای ذهنی را معلوم می‌کند که زمینه رفتار هوشمندانه می‌شوند. فصل چهارم بر مسیرهای گذشته و آینده بررسی پایه‌های ژنتیک و محیطی هوش تمرکز دارد. روشهای آماری برای تعیین تأثیرهای ژنتیکی در برابر عوامل محیطی هوش شرح می‌دهیم و روشهای جدیدتر ژنتیک - مولکولی برای فهم اینکه چگونه رفتار هوشمندانه اثر می‌کنند، توصیف می‌کنیم. فصل پنجم به طور کلی بر تلاشهایی متمرکز می‌شود که تاریخچه سنجش هوش علت پیچیده تفاوت‌های گروهی در نمره‌های آزمون - هوش را تعیین می‌کند. اول از همه بر دو زمینه مهم خاص ایالات متحده یعنی تفاوت‌های جنسی و تفاوت‌های نژادی/ قومی متمرکز می‌شویم.

در فصل نهایی کتاب نتیجه می‌گیریم که به آینده هوش با امید بنگریم. آنچه را بحث می‌کنیم باور داریم که راهنماییهای مهمی برای نظریه‌پردازی آینده در مورد این موضوع، برای افزایش گسترش آزمون - هوش، بهبود آموزش هوش، فهم عمیق‌تر پایه‌های ژنتیکی و محیطی هوش و برای بررسی بعدی علت‌های تفاوت‌های گروهی در نمره‌های آزمون هوش هست.

این کتاب برای خوانندگان علاقمندی است که دوست دارند بیشتر درباره هوش یاد بگیرند، اما با افرادی نیست که با قلمرو پژوهش هوش نا آشنا هستند؛ در حالیکه، این کتاب نوشته می‌شود تا برای یادگیرندگان خارج از محیط علمی نیز قابل

فهم باشد و اطلاعات سودمندی را برای شاگردان دوره لیسانس روان‌شناسی و آموزش و پرورش فراهم می‌آورد، یک ضمیمه سودمندی برای رشته‌های مربوط به علم توانایی‌های انسان یا تاریخ روان‌شناسی خواهد بود که به دانشجویان دوره لیسانس آموزش داده می‌شود. این کتاب، برای چنین مقاصدی پیشنهاد می‌شود. گسترده‌ای برای موضوعهای مهم پژوهش هوش فراهم می‌کند و شامل مباحثهای اساسی بررسی هوش می‌شود و همراه با آن منابع اصلی برای ارجاع به کار می‌برد.

ویژگی منحصر بفرد این کتاب، حوزه وسیع موضوعهای هوش است که نوعاً در کتابهای مجزا آورده می‌شوند یا از مسیر اصلی طرحهای پژوهش هوش بیرون نگه داشته می‌شوند، این موضوعها از نظر علمی بحث‌انگیز یا برای بیان دشوار هستند. برای دستیابی به فهم اساسی تاریخچه هوش، خواندن کامل کتاب مناسب است؛ فهمی که خوانندگان را به رویکرد عمیق‌تر موضوعهای اصلی پژوهش هوش به طور انتقادی و هشیارانه تجهیز می‌کند. علاوه بر این، بیشتر تلاش می‌کنیم به موضوعهای بحث‌انگیز اجتماعی پردازیم که در تنظیم طرح کتاب ارائه دادیم و نه آنها که به طور خاص در نوشته‌ها دیده می‌شوند. سعی می‌کنیم از تعریف و تبلیغ کتاب اجتناب کنیم که دو بحث ایجاد می‌کند: از یکسو منجر به یک بررسی کلی از پژوهش می‌شود که تاکنون هم انجام شده است و تازگی ندارد. از سوی دیگر اینکه چگونه هوش بیان شده یا نشده دیگر برای دانشمندان یادگیری نکته‌ای نمیتواند داشته باشد.

از منتقدان گمنامی که پیشنهادهای سودمند بسیاری برای بهبود تنظیم طرح فراهم کردند، تشکر می‌کنیم. آنها علاوه بر تنظیم طرح، آن را در مسیر خودش قرار دادند، مسیرهای علمی جدیدی برای تفکر در مورد هوش باز کردند، اما نوشتن فرایند دشواری است. مایلم از خانم هیتراش^۱ قدردانی خودمان را بیان و از او برای

کمک در ارائه موضوعهای کتاب تشکر کنیم. این مطالب مفید و مورد علاقه خوانندگان است. امیدواریم خواندن کتاب آموزنده‌تر از نوشتن آن باشد.

آنا تی. چانچولو^۱

رابرت جی. استرنبرگ^۲

www.ketab.ir

1. Anna T. Cianciolo

2. Robert J. Sternberg